

JAN KROTOSKI (1895-1969)

Urodził się 28 sierpnia 1895 roku w Gostyniu Starym, w rodzinie nauczyciela gimnazjalnego i publicysty, doktora filozofii Kazimierza Krotoskiego oraz Tekli z Sobkowskich, siostry proboszcza starogostyńskiego dr. Ludwika Sobkowskiego. W 1913 roku ukończył gimnazjum w Nowym Targu i rozpoczął studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Podczas I wojny światowej wcielony został do armii austriackiej. W latach 1918-1921 służył w Wojsku Polskim, biorąc udział w wojnie polsko-bolszewickiej w służbach sanitarnych. Przerwane wojną studia medyczne kontynuował i ukończył w 1924 roku na Wydziale Lekarskim w Poznaniu. Pracę naukowo-dydaktyczną rozpoczął w ostatnich latach studiów jako młodszy asystent w Zakładzie Anatomii Opisowej Uniwersytetu Poznańskiego.

Od 1924 roku pracował w Klinice Chirurgicznej Uniwersytetu Poznańskiego, początkowo jako starszy asystent, później jako adiunkt. W marcu 1931 roku habilitował się jako docent chirurgii na podstawie rozprawy *Leczenie złotem gruźlicy kości i stawów*. W siedem lat później (1938) Rada Wydziału Lekarskiego powierzyła mu organizację Zakładu Chirurgii Operacyjnej i Doświadczalnej w gmachu Collegium Anatomicum. Już w początkach swojej działalności naukowej dążył do unowocześnienia metod chirurgicznych, pilnie śledził postępy w nauce światowej, brał udział w licznych kongresach chirurgów i urologów. Zapoznawał się z pracą przodujących klinik chirurgicznych w Niemczech, Szwecji, Danii, Holandii, Włoszech i Francji. Zwiedzał również kliniki w Pradze, Wiedniu i Helsinkach. Interesował się szczególnie nowymi wówczas dziedzinami – elektrochirurgią i angiografią.

We wrześniu 1939 roku był chirurgiem Armii „Poznań” i brał udział w bitwie nad Bzurą. Po dostaniu się do niewoli niemieckiej pracował jako chirurg w szpitalach dla jeńców polskich, najpierw w Kutnie, potem w Łodzi. W styczniu 1940 roku dostał się do Szpitala Ujazdowskiego w Warszawie. Tam, od kwietnia 1940 roku po przejęciu placówki przez Polski Czerwony Krzyż, pracował jako lekarz cywilny. Będąc lekarzem szpitala brał czynny udział w konspiracji i w tajnym nauczaniu, szkoląc studentów i lekarzy. Wykładał chirurgię w Tajnym Uniwersytecie Ziemi Zachodnich. Tam też zastał go wybuch powstania warszawskiego. Po zbombardowaniu i spaleniu szpitala, organizował nowe oddziały chirurgiczne i ciągle pełnił funkcję chirurga. We wrześniu 1944 roku, po zajęciu Czerniakowa przez Niemców, dostał się wraz z rannymi i chorymi do niewoli. Za zgodą władz okupacyjnych zorganizował transport ciężko rannych do Milanówka, gdzie założył szpital, przeniesiony w listopadzie 1944 roku do Krakowa.

Po zakończeniu wojny powrócił do Poznania i od kwietnia 1945 roku przez dwa kolejne lata kierował Kliniką Chirurgiczną. Zajął się jednocześnie odbudową i organizacją zniszczonego Zakładu Chirurgii Operacyjnej i Doświadczalnej, którym kierował aż do likwidacji tej placówki w 1960 roku.

Został wówczas samodzielnym pracownikiem nauki przy Katedrze Patologii Ogólnej i Doświadczalnej Akademii Medycznej w Poznaniu. Tutaj pracował aż do przejścia na emeryturę w 1965 roku. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1950 roku. Od kwietnia do października tegoż roku był kuratorem Studium Wychowania Fizycznego Akademii Medycznej w Poznaniu. Następnie, do września 1951 roku, pełnił obowiązki rektora wyodrębnionej już wówczas Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego w Poznaniu.

W naukowych czasopismach, polskich i zagranicznych, opublikował wiele prac z zakresu metabolizmu, rozpoznawania i leczenia ostrego zapalenia trzustki, leczenia gruźlicy sanochryzyną i złotem, chirurgicznego leczenia chorób tarczycy, chirurgii układu żylnego i zastosowania głębokiej hipotermii. Zajmował się również udoskonalaniem aparatury i instrumentów medycznych. W 1950 roku opracował pierwszy model oksygenatora krwi. Współpraca z Zakładami Przemysłu Metalowego im. Hipolita Cegielskiego w Poznaniu zaowocowała w 1954 roku skonstruowaniem i zastosowaniem w operacjach na otwartym sercu aparatu do krążenia pozaustrojowego. Dalszą działalność prof. Krotoskiego utrudniał coraz bardziej pogarszający się stan zdrowia. Jego badania naukowe nie ograniczały się tylko do pracy w Zakładzie Chirurgii Operacyjnej. Był członkiem Towarzystwa Chirurgów Polskich, Międzynarodowego Towarzystwa Chirurgów – Urologów oraz Niemieckiego Towarzystwa dla Schorzeń Trawienia i Przemiany Materii. Brał czynny udział w zjazdach naukowych. Swoją działalnością naukowo-badawczą przyczynił się do postępu medycyny i wypracował podstawy do rozwoju kardiochirurgii w Polsce.

Zmarł 27 listopada 1969 roku. Pochowany został na Cmentarzu Junikowskim w Poznaniu. Odznaczony był m.in. Krzyżem Walecznych i Warszawskim Krzyżem Powstańcym (pośmiertnie).

Album Chirurgów Polskich, Warszawa 1990, s. 144; „Roczniki Akademii Medycznej w Poznaniu” 1970, t. IV; „Kronika Miasta Poznania” 1971, nr 39/2, s. 132-134; informacje córki Teresy Krotoskiej – zbiory rodzinne.